

K. K. HAMFRIZ

Vlad.

Poslednja ispovest

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

C. C. Humphreys

VLAD

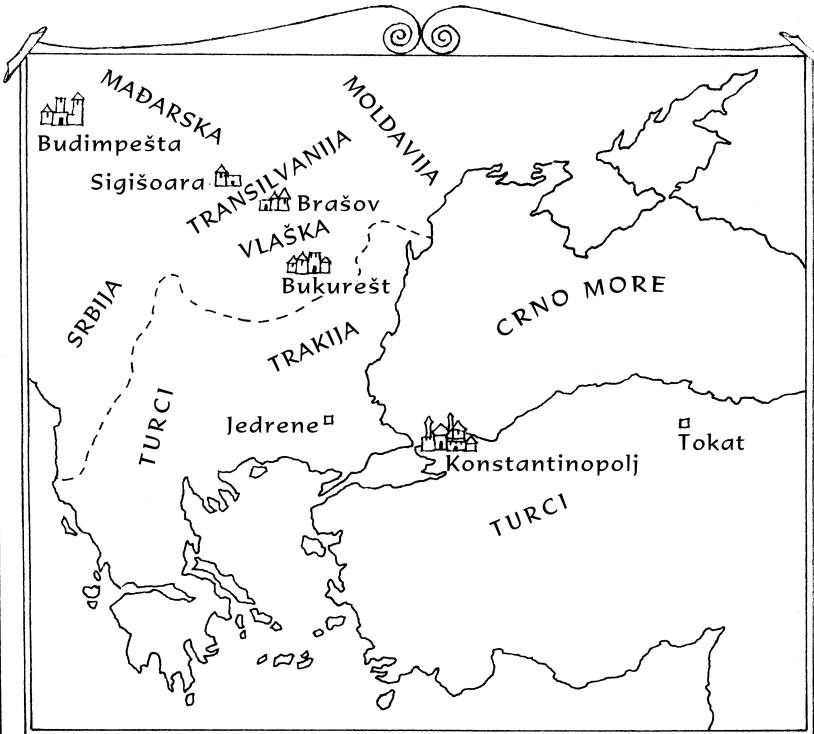
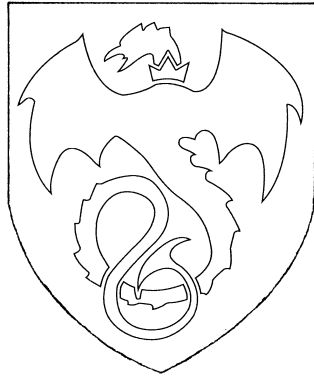
The Last Confession

Copyright © C. C. Humphreys 2009

First published by Orion Books, London

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Almi Li, dami od pera, savetnici i nadahnuću,
i
uspomeni na Kejt Džouns,
najboljeg književnog agenta i najbolju prijateljicu.
Bolno nam nedostaješ.*

Sigišoara

TRANSILVANIA

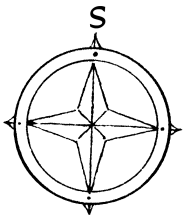
Brašov

Poenari

Trgoviște

VLAŠKA

Bukurešt

Đurđu

Dunav

- HEMESH ALLES -

DRAMATIS PERSONAE

.....
DRAKULEŠTI

Vlad Drakul – „Zmaj“

Zmajevi sinovi:

Mirča Drakula

Vlad Drakula

Radu Drakula

.....
SVEDOCI

Jon Tremblak

Ilona Ferenc

Brat Vasilije, pustinjač

.....
ČULI SU POSLEDNJU ISPOVEST

Petru Jordake, špatar zamka Pojenari

Janoš Horvati, grof od Pečuja

Kardinal Domeniko Grimani, papski izaslanik

.....
NA TURSKOM DVORU

Hamza-aga, kasnije Hamza-paša

Murat-han, sultan od Ruma

Njegov sin, Mehmed-čelebija, uskoro „Fatih“, to jest Osvajač

Abdulrašid, njegov ljubimac

Hiba, nadzornica harema

Tarub, sluškinja

Abdulkarim, ili Svejn Švedanin, janjičar

.....
TAOCI U JEDRENU

Braća Mardić, Srbi

Konstantin, Bosanac

Zoran, Hrvat

Petre, Transilvanac

.....
U TOKATU

Abdulmahir, dželat

Vadi, dželat

Samuilo, hrišćanski mučenik

.....
VLAŠKI BOJARI

Albu čel Mare (Veliki)

Udrište

Kodrea, vornik (sudija)

Turkul

Galeš

Buriju, špatar, zapovednik konjice

Dobrica

Kazan, Drakulov logofat, to jest kancelar

Mitropolit, starešina Pravoslavne crkve u Vlaškoj

.....

DRAKULINI VITEZOVI

Crni Ilije

Nasmejani Gregor

Stojka Čutljivi

.....

PRETENDENTI NA VLAŠKI PRESTO

Vladislav Dan

Basarab Lajota

.....

OSTALI

Matija Korvin, „Gavran“, ugarski kralj

Brat Vasilije, Vladov ispovednik

Toma Katavolinos, izaslanik

Abdulmunsif, izaslanik

Abdulaziz, izaslanik

Mihailoglu Ali-beg, zapovednik Raduove vojske

Jan Jiskra, zapovednik Korvinovih plaćenika

Elizabeta, Drakulina prva žena

Vlad, Drakulin sin

Ilona Silađi, Drakulina druga žena

Janoš Varenci, lovac na lopove

Roman, Moldavac

Stari Kristo, čuvar kapije

Hećim Jakub, lekar

ČITAOCU...

Za vreme ljute zime 1431, u gradu Sigišoari, rodio se drugi sin Vlada Drakula, transilvanskog vojvode (vojskovođe). Kršten je kao Vlad i, kao i njegov stariji brat, dobio je prezime Drakul-*a*, što znači sin Drakulov.

U jeziku zvanom „limba Romana“, kojim su govorili, „Drakul“ znači „zmaj“. Ili „đavo“. Prema tome, Vlad Drakula bio je „sin đavolov“.

Za života je stekao i druge titule. Vojvoda ugrovlaški. Gospodar Amlaša i Fagaraša. Pripadnik tajnog bratstva *fraternatis draconem* – Zmajevog reda. Njegov narod zvao ga je Vlad Cepeš. Njegovi neprijatelji Turci zvali su ga Kazikli-beg. I jedno i drugo znači kolac.

Teritorija koju je osvajao i gubio i kojom je vladao bila je Vlaška, središnja oblast današnje Rumunije. Od vlaških knezova, uhvaćenih između ugarske kraljevine koja se širila i osvajača Turaka, između polumeseca i krsta, očekivalo se da budu odani vazali jednih ili drugih.

Drakula je imao drugačije zamisli. I drugačije načine da ih sprovede u delo.

Kada je najzad ubijen u jednoj bici 1476, odsekli su mu glavu i poslali je na dar njegovom najljućem neprijatelju, turskom sultanu Mehmedu. Bila je nabijena na kolac i izložena na zidinama Konstantinopolja. Tu je i istrunula.

Malo ga je ko oplakivao; većina nije.

Ja ne sudim. Ostavljam to onima koji su čuli njegovu posljednju ispovest – i, naravno, tebi, Čitaоче.

„Čovek sam. Ništa ljudsko nije mi strano.“
Terencije

– PROLOG –

Ispovest

„Jesi li zgrešio? Onda uđi u crkvu i okaj svoj greh.
Jer ona je lekar, a ne sudija; u njoj se niko ne saslu-
šava, nego dobija oprost od greha.“

SVETI JOVAN ZLATOUSTI

Pozivi

Vlaška, mart 1481.

U šumi je sve mirovalo. Poslednje pahulje iznenadne oluje upravo su se spustile na tlo. Sve je zastalo.

U rašljama crvene bukve sedeo je čovek, prekrštenih ruku, šaka u rukavicama sklopljenih na krilu – desnom je podupirao levu, na kojoj mu je čučao jastreb. Čovek i ptica, deo mira, deo tišine. Oboje su žmurili. Nijedno nije spavalo.

Čekali su prvi zvuk. Čekali su da nešto drugo potvrdi da je oluja prohujala, da se prvo promeškolji pre sledećeg naleta.

Evo. Trzaj ružičastih nozdrva, jedine boje u belom svetu. Njuškanje – prvi zvuk, praćen slabašnim povetarcem u dolini. Zec nije mogao da nanjuši one iza sebe.

Bio je to jedva čujan zvuk, ali i čovek i jastreb otvorili su oči. Jastrebove su bile crvene, kao plamen, kao pakao, jer bio je star, imao je devet godina; odavno su, pre pet godina, prošli njegovi najbolji dani, kada je u jednom danu bio kadar da ulovi deset zečeva, nekoliko veverica i par hermelina. Ne radi njihovog mesa, nije mu trebalo toliko, niti radi krzna u koje se oblačio čovek na čijoj pesnici je sedeo. Nego radi čistog zadovoljstva ubijanja.

Četiri oka motrila su na snežnu čistinu, tragajući za izvorom zvuka koji nisu mogli čuti.

Zec je proturio čitavu glavu iznad snežne pokorice. Mećava ga je uhvatila dok je iskopavao korenje između bukava i jasika. Zatečen iznenadnom belom silinom, ukočio se. Novi sneg bio je debeo poput njegovog tela, ali zadnjim nogama zec se oslanjao na tvrdi nabijeni sneg pri tlu. Od zaklona ga deli svega dvadeset skokova. Tamo, među opalim granama, biće bezbedan.

Čovek je podigao pesnicu, zid snega srušio mu se s mišice i zagrmeo u tišini.

Zec je skočio. Mlad, brz, bio je na pola puta do spasa kada je čovek naglo izbacio ruku i ptica se obrušila s drveta. Pet zamaha krilima i već je klizila. Zec je trčao u cikcak; toliko je omršaveo preko zime da je na plićem snegu ispred šumarka klizio po mekoj površini. Pred šumarkom je stajao luk pale grane, nalik na vrata katedrale.

Jastreb je napao, kandže su se zarile kroz krzno u meso. Zec se izvio, oslobodio se jednog trojstva kandži a mlaz krvi je briznuo, nacrtavši na snegu crvenu strelicu uperenu napred, ka tami i utočištu.

Onda je trzanje prestalo i šuma se ponovo umirila.

Čovek je pažljivo skočio s bukve i jeknuo, uprkos mekoti koja ga je dočekala. Sneg mu je spao s bunde od naizmeničnih pruga zečjeg, veveričjeg i lasičjeg krzna, s kupe od vučjeg krzna na glavi. Polako je krenuo napred, otresajući led s prljave guste sede brade koja mu se kovrdžala do jagodica.

Sagnuo se, obavio prste oko jastrebovih leđa i blago povukao. Jastreb i zec izvukli su se iz smeta. Ptica je odmah pustila lovinu, pogleda prikovanog za kožnu kesu o čovekovom pojasu. Čovek je slobodnu ruku zavukao u kesu i izvadio komadić svežeg mesa. Jastreb ga je uzeo uz lako grleno krkljanje.

Zec je netremice zurio, užasnut. Čovek je trenutak-dva zurio u njega. Zatim je lako pomerio palac, pritisnuo i slomio mu vrat.

Zvuk je bio sasvim slab. Toliko slab da krckanje koje je usledilo trenutak posle nije moglo biti odjek. Oslušnuo je – i uskoro čuo ljude koji se trude da budu nečujni.

Ponovo, ovog puta iz doline. Tamo ima još ljudi, i sada je znao. Na ovoj maloj planini nema mnogo divljači krajem zime. Ovi ljudi pošli su po njega.

Iznenadio se što dolaze sada, po novonapadalom snegu. Ali jejavica je počela naglo, kao kasni udar zime, mora biti da su krenuli pre nje. Do planine je vodilo malo staza, i pošto ih je sve znao, pretpostavio je da ih znaju i ljudi koji ga love. Raširiće se kao mreža između drveća – vojnici, drvoseče i Cigani. Imaju pse... *Evo*. Odozdo je dopro kratak lavež, drugi se odozgo razlegao u odgovor, lanci su trgnuti prekasno da učutkaju pse.

Znao je da će jednom doći po njega.

Spustio je mrtvog zeca u kesu i stegnuo levu šaku u pesnicu. Jastreb je odmah skočio na nju i zagledao se crvenim očima u gospodarove.

„Je li vreme?“, prošaputao je čovek.

Jastreb je lako nagnuo glavu u stranu, kao da pita. Ali znao je, kao i njegov gospodar. Oluja je bila samo odjek zime.

„Idi“, rekao je. „Nađi sebi para...“

Učutao je. Svakog proleća puštao je pticu, a krajem leta nalazio je njeno gnezdo, uzimao jedno ptiče, uvežbavao ga i prodavao trgovcima u gradu za dvanaest zlatnika, toliko su cenjeni bili uvežbani jastrebovi. Ali ove godine? Ova ženka je stara i možda se neće pariti. Osim toga, ljudi idu k njima odozdo, odozgo. Možda se on neće vratiti.

„Idi“, rekao je ponovo i zamahnuo rukom.

Pet zamaha i uzlet. Ipak, pre nego što je proletela između dva stabla, i možda odletela iz njegovog života, ptica se na trenutak

okrenula na leđa, kao kad hvata goluba. Izbacila je kandže kao u znak pozdrava. Onda je nestala.

Čovek je zatvorio oči, slušao, zatim krenuo na suprotnu stranu. Uskoro su stabla postala gušća, grane su mu se ispreplele iznad glave, a sneg nije bio tako dubok. Teturavo je potrčao.

Lovac je postao lovina. On sada traga za utočištem...

Digla se para. Uprkos tapiserijama na zidovima i ovčjim kožama pod njenim nogama, zima je ipak prodirala u ćeliju, pa je voda iz kade slala svoju vrelinu uvis i, kad dodirne kamen, pretvarala se u tečnost. Kapi su se spajale, curile i zaustavljale se kad se zalede.

Skinula je sa sebe sve osim košulje. Drhtala je stojeći jednim stopalom na drugom i čekala. Voda samo što nije vrila, još je bila pretopla za dodir, ali mora da bude vrela, jer će ona morati dugo da leži u njoj, da olakša bolove, radi zadovoljstva.

Gurnula je ruku u vodu. Koža joj je pocrvenela, ali mogla je da izdrži. Još malo.

Otvorila je bocu, pažljivo je nagnula i gledala kako uljasta tečnost kaplje. Dva otkucaja srca, dovoljno je. Para je zamirisala na kamilicu, na žalfiju, na sandalovinu. Sklopila je oči, udahnula, uzdahnula. Sveže je, mlado, ali nešto nedostaje. Ulje bergamota, pomislila je. Neće moći da ga nabavi dok turski trgovci ne dođu na Prolećni vašar. Za mesec dana.

Sada se tresla od hladnoće, ali je ipak čekala. Naučila je – davno, od poznavalaca – da odlaganje udvostručava zadovoljstvo. No, čekala je iz još jednog razloga. Kad skine košulju, ponovo će videti svoje telo. U manastiru nije bilo ogledala. Ona, naviknuta da očarano zuri u svoj odraz u najlepšim venecijanskim ogledalima, nije videla sopstveno telo devetnaest godina, otkako je položila svete zavete. Telo za koje su se kneževi nekada borili izmenilo se.

Opet se stresla, ne samo od studeni. Zbog trenutka. Voda, savršena. Mešavina mirisa, savršena. Njeno telo... takvo kakvo je. Skrستila je ruke, uhvatila tkaninu na širokim bokovima, povukla uvis, preko glave. Pogledala se.

Pre mesec dana, u jednom selu pored Trgovišta, na kipu Device Marije otvorile su se stigme. Rane Sina Isusa pojavile su se na Majci Mariji, na dlanovima, na gležnjevima, i plakale krv. Hiljade su dolazile da se dive, iz čitave Vlaške, neki čak i preko teško prohodnih prevoja iz Transilvanije, uprkos najoštrijoj zimi koja se pamti.

Koliko njih je došlo da vidi njene rane?

Polako se spustila u kadu stenjući od snažnog bola. Najzad je legla i prešla prstima po purpurnim linijama što su ponosno štrčale na pocrveneloj koži, bolne od iznenadne vreline. Još bolnije od uspomena na čoveka koji ih je načinio. Najbolnije od sećanja na to kako ju je sve dodirivao.

Voda ju je preplavila, prodirala u nju, oslobađala je, njene rane, njene uspomene. Od mirisa i toplote misli su joj kliznule od bola do zadovoljstva, a zatim do radosti. Njeni siročići svakog dana sve su jači, zima je odnela samo troje, donetih prekasno čak i za njenu negu. Ostali, sve petoro, cvetaju. Na njenom ležaju je venčić od izdanaka ruzmarina koji joj je najmanja, Florika, dala tog jutra. U venčić je upleten pramen njene kose boje žita. Dete je moglo da žrtvuje pramen, ima kose koliko je ona imala nekad, pre nego što se venčala za Hrista.

Udarce po glavnoj kapiji manastira osetila je istovremeno kad ih je i čula. Tri udarca prošla su kroz kamen, uz drvo, i zamreškala površinu vode, ali ona nije otvorila oči. Nešto ranije zvono je pozvalo iskušenicu na jutarnju molitvu. Nijedan posetilac neće biti pušten u manastir pre zore, bez obzira na to kojom je nevoljom došao.

Tup. Tup. Tup. Posetilac, ko god bio, ne lupa gvozdenim zvekirom. Onda je prepoznala zvuk i uspravila se. Čula je već taj zvuk, onog dana kad su joj nastali ožiljci.

U vrata udara balčak mača.

Čula je iz daljine škripu rešetki, cvilež Starog Krista, vratara, zatim dubok zapovednički glas. Nije razaznala reči, ali znala je kako glase. Oduvek je verovala da će ih čuti jednog dana.

„Po vojvodinoj zapovesti, došao sam da uhapsim...“

Kapija se otvarala, a ona je ustajala. Čekali su je čaršavi da se njima obriše, ali jedva da ih je upotrebila. Važno je biti obučen, skriven. Onda je, baš kad je htela da navuče košulju preko glave, stala. Čovek čija metalna obuća sada baca iskre po kamenim pločama dvorišta verovatno zna ko je ona. Došao je da je pita za poslednjeg muškarca koji ju je video nagu, prvog koji je video njene rane. Za čoveka čiji je leš pripremila za pogreb pre pet godina.

Svemu dođe kraj. Devetnaest godina manastirskog života se završava. Opatica, nastojnica, to su samo titule, i već pripadaju prošlosti zajedno s ostalima – robinja, konkubina, kraljevska prilježnica. Žalila je jedino što neće videti svoju siročad kako rastu, ali ostale će se starati o njima, sigurno.

Još nije drhtala. Odjednom se zapitala kako će joj biti kad ponovo vidi samu sebe, nagu, u ogledalu tuđih očiju.

Bacila je košulju i uzela venčić od ruzmarina i devojčicine kose. Ruzmarin je, kazala je Floriki koliko jutros, biljka sećanja. Sada se, držeći venčić, setila svega i s osmehom se okrenula vratima koja su se otvarala...

U potpunom mraku tamnice vitez je lovio.

Nije se micao. Ne samo zato što je bio gotovo slep – ovde to nije imalo značaja. Ali svaki teren iziskuje drugu veštinu, svaka vrsta plena drugačiju tehniku. Neku lovinu progoniš, neku

namamljuješ. Za pet godina života u stalnoj noći, savladao je ovaj svet, svoj svet, kao što je nekada čitao doline i šume, pustinje i mora. Oblikovao ga je od onoga što je imao pri ruci. Trska na podu nije promenjena od jeseni i odebljala je od prljavštine. Kad se temperatura, kao tog dana, podigne iznad tačke smrzavanja, mogla se mesiti, pa je napravio useke kojima bi neko stvorenje, gladno kao i on, moglo da krene. Useci su vijugali i kružili po čeliji kao lavirint s njim u sredini. Nije načinio suviše jednostavne putanje, jer sve su životinje oprezne. No, one gladne manje su oprezne, a podno nogu imao je i plesnivog hleba.

Čekao je, ali ne u tamnici. Nije bilo potrebe. Jedan njegov deo ostao je tamo da osluškuje, ali ostatak je mogao slobodno da ode, na druga lovišta, za krupnijim plenom. Nije samo zamišljao sebe negde drugde, nije se tek sećao. Odlazio je kuda je hteo, s kim je hteo.

Jedan je uvek s njim. Kao dečak, kao mladić, kao čovek.

Da! Sada su u Fagarasu, među onim planinskim vrhovima, jure dolinama. Dečaci su, jedva im je deset godina, ali ostavili su druge daleko za sobom jer imaju najbolje konje i najveštiji su jahači. I ne žude samo za plenom. Žude da pobeđe ostale. Pobeda je sve, sada i uvek.

Progone vepra. Onog kog su već jednom videli i izgubili u dolini, ogromnog, sedih leđa, s kljovama poput krivih sablji.

Vepar izleće iz skrovišta. Mamuze su im krvave od rana na sapima pastuva dok jure da ga stignu. Neposredno ispred njih je šumarak čije prepletene grane neće propustiti jahača ni konja, samo plen. Zato mamuzaju konje, galopiraju u korak. Vepar je daleko, ovo im je poslednja prilika. On je koristi, baca koplje i čelična oštrica klizi uz seda leđa, pušta krv, usporava, ne staje. Njegov drug, njegov brat po svemu osim po krvi, takođe baca koplje, ali pogađa. Vepar se spotiče, prevrće se sve dok ga ne zaustavi drvo koje bi mu bilo spas. Izdiše, ali živ je. A u poslednjim trenucima života je i najopasniji.

„Nemoj“, mrmlija on, iznenada uplašen dok njegov drug klizi sa sedla s drugim kopljem već u ruci. „Čekaj da skapa.“

Čudno. Većina lica iščilela je iz sećanja, iz snova. Čak i lica najbližih – roditelja, dece, ljubavnica, neprijatelja. Njegovo nije.

Zastaje, gleda ispod one crne kose onim svojim zelenim očima. Smeši se. „Koliko puta, Jone“, kaže onim svojim mekim glasom. „Moraš da ih gledaš u oči dok umiru.“

U snolikom sećanju, njegov drug ide napred. Vepar ustaje, urliče, krv mu kulja iz gubice, koplje mu podrhtava u boku. Juriša, a dečak čvrsto staje raširenih nogu, koplja uperenog kao na turniru. Zver ševrda, a dečak iskoračuje u stranu i zabada. Vrh u obliku lista zariva se životinji u grudi, ali je ne zaustavlja. Za čelikom u telo ulazi i drvo dok se vepar sve jače nabija na koplje. Tek kad je stigao do mirne ruke, kad se natakao na gotovo čitavu dužinu oružja, vepar staje, polaže krupnu glavu na tlo i spušta kljovu na ruku, blago, kao da miluje.

„Umri mirno“, kaže Zmajev sin i smeši se.

Daleko iznad zatvorila se reza. Bio je to samo šapat, ali zvučao je kao krik u toj tišini. Dok je lovio negde drugde, čuo je drugu zver kako njuška put iz cevi. Buka ju je oterala nazad. On viče od nemoćnog besa, prilika da se domogne svežeg mesa je propala, i to samo zato što dovode zatvorenika kog čeka ćelija daleko iznad njegove.

Otvaraju se druga vrata i on naglo diže lice kao da vidi kroz kamen. Retko koji zatočenik stigne do drugog nivoa. Neko višeg položaja možda, ili počinilac gnusnijeg zločina? Uzdahnuo je. Na drugom nivou rešetke dublje prodiru u zid, i on, iako mu je vid slab, ipak vidi da parče neba menja nijansu. Još bolje, moći će da nanjuši... pseće krzno mokro od snega, dim od jabukovog drveta, kuvano vino. Čuće... frktanje konja, plač dojenčeta, smeh zbog neke šale.

Onda se, na spratu tačno iznad njega, povlači reza. Uzbudjen je, zaboravio je izgubljenju lovinu. Nije mu dan za hranu, pa ipak, neko *dolazi*. Podiže kapke palcima i kažiprstima kako sigurno ne bi trepnuo. Jedino ga retki treptaji svetla iza podignute rešetke čuvaju da potpuno ne oslepi.

Kleči, prislanja usne uz tavanicu i vlaži ih na mahovini. Vrata ćelije iznad njega škripe i otvaraju se. Ali onda čuje korake samo jednog para nogu. Ponovo se grči i viče. Stražari uvek idu u paru. Samo sveštenik ili ubica doći će sami.

Oči su mu i bez prstiju širom otvorene, užasnute od zvuka koraka usamljenog čoveka prema okruglom kamenu u podu. Jer ako je to ubica, a ne sveštenik...

Pipa pred sobom, traži naoštreni kamen, steže ga, prislanja oštri vrh uz venu na vratu. Video je zatvorenike mučene do smrti. I sam je neke mučio. Zavetovao se da neće tako umreti.

Ipak, ne zabada. Mogao je i ranije da se ubije, da okonča patnje. Ali kako da se ubije pre nego što se poslednji put ispovedi? Onda bi sve muke koje je trpeo ovih pet godina trajale večito. Još gore! Ako ne bude razrešen grehova, njegov usud biće gori od sudbine samoubice, jer deveti, poslednji i najdublji krug pakla, baš kao ćelija s kapkom na tavanici u bukureškom zamku, namenjen je isključivo izdajnicima.

Čuje zveket metala. Nije to reza u rešetki nad njim povučena nazad. To je šipka provučena ispod kuke. A onda se kamen, nedirnut pet godina, podiže.

Buktinja plamti nad njim kao pustinjsko sunce. Tamni obrisi drži je visoko. Sveštenik ili ubica?

Pritiska vrh kamena na usne, ali ne može da ga zarije. Uspeva samo da izgovori reči poslednje nade: „Oče, grešio sam protiv neba i pred tobom.“

Trenutak tišine. Ništa se ne miče. Onda se ruka polako spustila...